

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Матеріали науково-практичної
конференції з міжнародною участю

28 березня 2024 року

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2024 року

ПОЛТАВА – 2024

УДК 378.001.1

Друкується за рішенням
вченої ради ПДМУ
від 07 лютого 2024 р., протокол № 5

Конференція внесена до Переліку проведення наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки в системі Міністерства освіти і науки України на 2024 рік.

Редакційна колегія:

- Ждан В.** – ректор, головний редактор;
Дворник В. – перший проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи, заступник головного редактора;
Аветіков Д. – проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи, заступник головного редактора;
Старченко І. – начальник навчального відділу;
Лещенко Т. – зав. кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, відповідальний редактор;
Нетудихата О. – методист вищої категорії навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти;
Левадна В. – методист першої категорії навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти, відповідальний секретар.

«Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти», (2024; Полтава).

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти», 28 березн. 2024 р. [Текст].– Полтава: ПДМУ, 2024. – 312 с. ISBN 978-617-8231-55-2

У збірнику опубліковані статті, присвячені актуальним питанням підвищення якості вищої освіти з метою підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців нового покоління.

За зміст публікацій відповідальність несуть автори.

УДК 378.001.1

тронного навчання [5].

Також визнано, що зміни й розвиток медичної освіти створюють додатковий тиск на вже перевантажених викладачів. Важливо розглянути внутрішню мотивацію, яка спонукає медичних працівників приймати або відмовлятися від електронного навчання, і якнайкраще розв'язати ці проблеми в конкретних дисциплінах [7].

Отже, онлайн-навчання має свої переваги для покращення підготовки студентів і має розглядатися як потенційний метод навчання в медичній освіті. Щоб гарантувати ефективність онлайн-навчання, слід ретельно оцінювати принципи розробки цифрових навчальних матеріалів, цілі навчання, уподобання й характеристики здобувачів освіти.

Список використаної літератури

1. Волошина Л.І. Інноваційні технології – пріоритетна складова освітнього простору закладу вищої медичної освіти / Л.І. Волошина, М.Г. Скікевич // Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу : матеріали наук.-метод. конф. з міжнар. участю, м. Яремче, 23 вересня 2022 р. – Яремче, 2022. – С. 25.
2. Локес К.П. Вибір професії лікаря – перспективи і труднощі вищої медичної освіти / К.П. Локес, Д.С. Аветіков // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 21 березня 2019 р. – Полтава, 2019. – С. 136–137.
3. Локес К.П. Проблеми і перспективи дистанційної форми навчання в закладах вищої медичної освіти України / К.П. Локес, Д.С. Аветіков, Д.В. Стебловський // Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. – Полтава, 2021. – С. 157–158.
4. Стимулювання пізнавального інтересу та мотивації до навчання як засіб підвищення якості підготовки майбутніх лікарів-стоматологів / І.В. Яценко, О.С. Іваницька, К.П. Локес, В.М. Гаврильєв // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2023. – Т. 23, вип. 1 (81). – С. 166–169.
5. Barriers and solutions to online learning in medical education - an integrative review / D. O'Doherty, M. Dromey, J. Lougheed, A. Hannigan [et al.] // BMC Med Educ. – 2018. – Vol. 18(1). – P. 130.
6. E-learning in health professions education during the COVID-19 pandemic: a systematic review / A. Naciri, M. Radid, A. Kharbach, G. Chemsî // J Educ Eval Health Prof. – 2021. – Vol. 18. – P. 27.
7. Pei L. Does online learning work better than offline learning in undergraduate medical education? A systematic review and meta-analysis. / L. Pei, H. Wu // Med Educ Online. – 2019. – Vol. 24(1). – P. 1666538.
8. Sahi P.K. Medical Education Amid the COVID-19 Pandemic / P.K. Sahi, D. Mishra, T. Singh // Indian Pediatr. – 2020. – Vol. 57(7). – P. 652-657.

СУЧАСНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

**Луценко Р.В., Сидоренко А.Г., Чечотіна С.Ю., Гришко Ю.М., Петрова Т.А.,
Луценко О.А.**

Полтавський державний медичний університет

У світі зростає кількість новітніх лікарських препаратів, що спонукає до постійних інновацій при опануванні фармакології майбутніми лікарями й формування в них професійних компетентностей. Це обґрунтовує внесення відповідних змін до навчальних програм, навчальних планів, їх ускладнення і збільшення інформативного навантаження. Тому викладання фармакології необхідно постійно осучаснювати, модернізувати з методичного й інформаційно-технічного поглядів.

Ключові слова: фармакологія, викладання, лікарі, методики майбутнього.

In the world, the number of the newest medicines is increasing, which leads to constant innovations in the mastering of pharmacology by future doctors and the formation of their professional competences. This justifies the introduction of appropriate changes to educational programs, curricula, their complexity and increase in the informative load. There fore, the teaching of pharmacology must be constantly modernized and modernized from a methodological and information-technical point of view.

Keywords: pharmacology, teaching, doctors, methods of the future.

Розвиток освіти у XXI ст. характеризується введенням сучасних інноваційних технологій, що активно впроваджуються в усіх сферах життя, біології, медицині та в педагогіці. Для покращення якості викладання фармакології здобувачам освіти, що навчаються за освітньо-професійними програмами «Медицина», «Педіатрія», «Стоматологія» і «Фармація», необхідна модернізація, осучаснення і педагогічних технологій, і програмного забезпечення системи навчання [1].

На світовому ринку постійно збільшується кількість нових лікарських засобів, що створює проблему якості фармакологічної підготовки майбутніх лікарів і формування в них професійної компетентності. Це обумовлює внесення відповідних змін до навчальних програм, навчальних планів, що призводить до їх ускладнення, збільшення обсягу необхідної інформації. Тому викладання фармакології потрібно постійно модернізувати для засвоєння здобувачами освіти відповідних теоретичних знань і оволодіння достатнім рівнем практичних навичок для майбутньої професійної діяльності.

Фармакологія є фундаментальною наукою, що поєднує здобуті раніше теоретичні знання з подальшим їх застосуванням на практиці [4]. Фармакологія в системі вищої медичної освіти фактично є поєднуваною ланкою між теоретичними і клінічними дисциплінами. Незважаючи на її важливість як базової медичної науки, фармакологія завжди була складною для розуміння й вивчення дисципліною, своєрідним «наріжним каменем» для здобувачів освіти. Досвід викладання предмета свідчить, що рівень знань здобувачів освіти із базових попередніх дисциплін недостатній, що потребує більше звертати уваги на міждисциплінарну інтеграцію [2]. Одним із сучасних напрямів

викладання фармакології є застосування практично-орієнтованого поетапного навчання. Навчальний процес на кафедрі ґрунтується на постійному оновленні й нашаруванні нових знань на певну базу, що стимулює здібності та сприяє розвитку творчості в майбутніх компетентних і високоосвічених лікарів. При вивченні фармакології наголос робиться на класифікації ліків за механізмом дії та хімічною структурою, загальної характеристики основних груп і окремих ліків, зокрема з переліку препаратів КРОК – 1. До основних методів навчання належать лекції, практичні заняття (дискусії, сценарії невідкладних станів і отруєнь), самостійна робота з підручниками, посібниками, монографіями, зокрема з виданими на кафедрі фармакології, клінічної фармакології та фармації Полтавського державного медичного університету. Заняття має свою універсальну структуру і складається з кількох частин. На початку заняття (вступна частина) викладач наголошує на актуальності даної теми для вивчення, розглядаються вертикальні й горизонтальні зв'язки навчального матеріалу з дисциплінами. Ведеться протокол у робочому зошиті, в якому випишують рецепти, надають письмові відповіді на запитання і розв'язування ситуаційних задач. Основна частина – це діалог – семінарське обговорення теоретичного матеріалу: перевірка знань, повторення засвоєного матеріалу. Від викладача залежить психосоціальна, психологічна і фізична атмосфери, які мають бути позитивними. Під час діалогу викладач має постійно відчувати аудиторію, поряд із глибокими знаннями предмета, мусить демонструвати особливі навички викладання й заохочувати студентів до навчання. Під час цього процесу активно використовується наочний матеріал – власноруч виготовлені таблиці, шафи з макетами ліків, відеоматеріали та ін. Викладач може запропонувати здобувачам освіти виконати завдання письмово. Письмові завдання містять питання з фармакотерапії, тести другого, третього рівнів, ситуаційні задачі з однією правильною відповіддю. Наступна частина заняття – це практичне виконання завдань, проведення експериментальної роботи й оформлення висновків по кожному з дослідів. Також може бути запропоновано розв'язати багаторівневі задачі з кількома правильними відповідями або виконати підсумковий тестовий контроль. Насамкінець викладач відповідає на запитання, підбиває підсумок і формує висновки, які мають бути чіткими й однозначними.

Основними складовими успіху для здобувачів освіти слід вважати такі чинники: попередньо засвоєні знання, зокрема і в школі, інтелектуальні здібності, зацікавленість у оволодінні матеріалом, очікування від вивчення дисципліни, уміння побороти страх, тривогу, сконцентруватися на опануванні «основного» матеріалу і рекомендований стиль навчання. Для викладача важливі знання, ентузіазм, стиль викладання, психологічний настрій, підтримка і взаємодія з аудиторією, уміння себе тримати й розмір академічної групи. Серед проблем вивчення фармакології студентами – міжнародні (хімічні) назви лікарських засобів. Викладачі кафедри виробили в студентів механізми запам'ятовування, що базуються на певних кроках. На початку викладач демонструє макет ліків (упаковка від ліків), демонструє навичку з коментарем (назва хімічна, особливості фармакокінетики, механізму дії, фармакологічні ефекти, показання до застосування й основні побічні реакції, що виникають при застосуванні цього лікарського засобу). При цьому працює зорова пам'ять, що значно покращує запам'ятовування. Потім викладач демонструє навичку під коментар здобувача освіти, який демонструє вміння, і закінчується цей процес випишуванням рецепту на лікарський препарат. Основна перевага цієї методики – використання повторення з поясненням, що підкріплюється практичними прикладами й значно сприяє кращому засвоєнню й запам'ятовуванню.

Активний розвиток медичної науки спонукає викладачів до ознайомлення студентів під час практичних занять із новими досягненнями біології, фармакології та фармацевтики, що значно активує мотиваційну сферу. Для поліпшення якості викладання фармакології здобувачам освіти за різними освітньо-професійними програмами необхідно модернізувати інноваційні педагогічні технології та привести їх у відповідність до європейських і світових стандартів вищої освіти. Труднощі в студентів виникають у зв'язку з необхідністю освоєння значного обсягу матеріалу в стислі терміни.

Слід зазначити, що в сучасних умовах і в майбутньому значно доповнить розуміння механізму дії ліків вивчення 3D хімічних і біологічних властивостей хіміотерапевтичних препаратів за рахунок розуміння молекулярної взаємодії в області сайтів зв'язування лікарських засобів. Тому потрібно активно впроваджувати у світовий сектор вищої освіти, зокрема при вивченні фармакології, освітні інформаційні та комунікативні технології на основі адаптації освітніх стратегій, таких як моделювання, аналітика великих об'ємів, додаткова реальність, хмарні сервіси й обрахування, кібербезпека, адитивність, інтернет речей, розширена реальність, віртуальна реальність, штучний інтелект, доповнена реальність, зміщена реальність й системна інтеграція – це революційні технології сучасності та майбутнього, що проведуть важливі зміни в освіті, науці та практиці. Ці технології при вивченні фармакології дадуть змогу докладніше розглянути питання механізму дії ліків, зрозуміти явища, які знаходяться в основі фармакологічного ефекту ліків. На основі віртуальних модельних систем взаємодії ліків продемонструвати види синергізму і антагонізму та зрозуміти дію і покращити пошук антидотів. Вести пошук новітніх біотехнологічних препаратів, моноклональних антитіл, сучасних вакцин і засвоїти їхні фармакодинамічні ефекти. Новітні віртуальні навчальні програми, зокрема змішаної реальності, зможуть допомогти здобувачам освіти повною мірою реалізувати свої здібності, потенціал і адаптуватися до нових реалій ще в університеті. При вивченні фармакології також використання програм віртуальної і додаткової реальності дозволить освіту студентів зробити доступнішою і зменшити необхідність у коштовному навчальному обладнанні. Студенти зможуть безпечно здобувати знання й опановувати складні лабораторні навички і важливий практичний досвід. Також віртуальні моделі допоможуть відтворювати тематичні дослідження. Ці технології мають значні переваги й заохочують спільні дослідження та гібридні моделі навчання [3]. В Україні до впровадження цих технологій зроблено рішучий крок, що виражається у відмові від заочної та вечірньої форм навчання й переведення їх у дистанційне та очне.

За цих умов замість традиційної взаємодії здобувачів освіти і викладача це віртуальне навчання забезпечуватиме більш реалістичний досвід за рахунок створення ефективного середовища шляхом персоніфікованої динамічної віртуально-фізичної взаємодії без необхідності бути фізично присутнім в аудиторії. Нові технологічні підходи до навчання дадуть змогу полегшити роботу викладачам, заохочувати студентів і дозволять їм повністю поринути в процес навчання. Це також буде знижувати когнітивне навантаження на викладачів і дозволить здобувачам освіти довше зберігати інформацію й повернутися до неї за потреби. Слід зазначити, що найкраще відбувається навчання через досвід. Замість традиційного класу, де взаємодіє викладач і здобувач освіти.

Отже, необхідно постійно вдосконалювати навчальний процес, використовуючи сучасні методичні, методоло-

гічні, інтерактивні та високотехнологічні прийоми. Ініціювати, активно впроваджувати сучасні світові освітні комп'ютерні програми при навчанні студентів фармакології. Активізувати впровадження в освітні програми сучасних препаратів нового покоління й засобів нового покоління, отриманих на їхній основі за допомогою нано-, кріо-, біо- та інших новітніх технологій.

Список використаної літератури

1. Мельничук Л.В., Римарчук К.М. Використання інноваційних технологій при викладанні фармакології. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2021. Т. 84, №2. С. 5-10.
2. Чечотіна С.Ю. Актуальність впровадження міждисциплінарної інтеграції при вивченні фармакології. Український стоматологічний альманах. – 2013. №4. С. 86-89.
3. 21st Century Pharmacy Education: Approaches To Curriculum Redesigning. Avupati V.R., Pichika M.R., Zulkefeli M. et al. Journal of Positive School Psychology. 2022. Vol. 6, №7. P. 4728-4734.
4. Pharmacology: study guide. Tutorial for students = Фармакологія. Vazhnycha O.M., Deviatkina T.O., Dvornyk V.M., Lutsenko R.V., Deviatkina N.M. Практикум: навчальний посібник. Vinnytsia : Nova Knyha, 2021. 367 p.

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ХІРУРГІЇ

**Люлька О.М., Кравців М.І., Дудченко М.О., Ляховський В.І., Лисенко Р.Б., Нємченко І.І.,
Краснов О.Г., Городова-Андрєєва Т.В.**

Полтавський державний медичний університет

Під час вивчення хірургії в закладах вищої медичної освіти кейс-метод залишається ефективним способом навчання. Метод дозволяє здобувачам освіти застосовувати теоретичні знання на практиці, розвивати клінічне мислення, аналітичні й комунікативні навички.

Ключові слова: кейс-метод навчання, практична підготовка.

During the study of surgery in institutions of higher medical education, the case-method remains an effective method of learning. The method allows students to apply theoretical knowledge in practice, to develop clinical thinking, analytical and communication skills while solving practical tasks.

Keywords: Case-Based Teaching Method, practical training.

Система охорони здоров'я України активно й динамічно розвивається. У практичну діяльність медичних закладів упроваджуються нові діагностичні технології та методи лікування, що потребує наявності кваліфікованих спеціалістів, спроможних застосовувати на практиці інноваційні досягнення медичної науки. Тому підготовка студентів у медичних закладах вищої освіти завжди була й нині залишається важливою й актуальною проблемою [1]. Потреби системи охорони здоров'я країни у всебічно обізнаних на сучасних лікувально-діагностичних технологіях лікарях, готових у короткий термін після закінчення навчального закладу реалізовувати на практиці здобуті знання й навички, постійно зростають. Майбутні лікарі мають бути готовими до нових викликів і обставин своєї практичної діяльності, уміти використовувати сучасне обладнання й лікувальні технології. Отже, головною метою навчання є забезпечення студентів сучасними знаннями й навичками, необхідними для успішної праці в медичній галузі [3].

Одним із ефективних методів навчання на клінічних кафедрах, що дозволяє студентам реалізувати на практиці теоретичні знання, став кейс-метод [2;3]. Із метою ефективної організації практичних занять на хірургічній кафедрі за кейс-методом необхідно дотримуватися певних умов.

У першу чергу потрібно пропонувати студентам на розгляд реальні клінічні випадки або історії обстеження й лікування хворих хірургічного профілю, які повною мірою відповідають темі заняття й охоплюють різноманітні галузі хірургії з суміжними дисциплінами. Обов'язково слід урахувувати різні рівні знань здобувачів освіти, різноманітність їхніх інтересів і потреб. Доцільно починати навчання з так званих «класичних» клінічних випадків, коли ознайомлені з теоретичним матеріалом заняття студенти без особливих труднощів виконують запропоновані завдання. Поступово складність клінічних випадків, що пропонуються, слід підвищувати за рахунок мультидисциплінарності клінічної ситуації та її полісимптоматичності. Вони не мають бути занадто передбачуваними і стереотипними. Це мусить спонукати здобувачів освіти до сильнішої зацікавленості в поглибленому вивченні теоретичного матеріалу, стимулювати їх до розвитку клінічного мислення й підвищення якості знань загалом. Посиленню зацікавленості студентів сприятиме також актуальність клінічних випадків, обумовлена використанням у процесі їх розгляду сучасних методів діагностики й лікування. Для розширення інформаційної бази студентів і відповідної якісної підготовки здобувачів освіти до заняття потрібно надати їм інформацію про наявні електронні бібліотеки, журнали й інші онлайн-ресурси, що дозволить ознайомитися з сучасною тактикою і лікувально-діагностичними підходами до хірургічної патології, що вивчається. Водночас відібрані для навчання клінічні випадки мають відповідати офіційно затвердженим сучасним лікувально-діагностичним протоколам і стандартам надання медичної допомоги і не суперечити етичним, юридичним, релігійним, гендерним та іншим вимогам [4].

Після вибору потрібного клінічного сценарію важливим етапом кейс-методу навчання стає обговорення кейсу під час практичного заняття. Насамперед на початку роботи необхідно чітко й доступно ознайомити здобувачів освіти з основними інформативними матеріалами щодо клінічної ситуації, що розглядається, і яких має бути достатньо для її аналізу. Потрібно заохочувати студентів до активної участі в обговоренні кейсу не тільки шляхом запитань, що сприяють висловлюванню різних точок зору з проблеми, а й створенням відкритої та доброзичливої атмосфери спілкування, яка буде підтримувати дискусію без побоювання отримати незадовільну оцінку в результаті. Чим більше під час обговорення буде висловлено різних думок і охоплено різноманітних аспектів

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2024 року

Підписано до друку 19.03.2024 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура Arial . Ум. друк. арк. 36,04. Тираж 300 пр. Зам. № 40 .

Редакційно-видавничий відділ закладу вищої освіти
Полтавського державного медичного університету,
м. Полтава, вул. Шевченка, 23, м. Полтава, 36011.

Свідоцтво державного комітету телебачення і радіомовлення України
Серія ДК № 7733 від 08.02.2023р.